

QUAER. 5° *An repetenda sit confessio, si Confessarius ante absolutionem oblitus fuerit peccatorum accusatorum?*

Resp. Neg., si Confessarius recordetur, saltem *in confuso*, status poenitentis; super certam enim et sufficienter perceptam materiam absoluit; et aliunde iudicavit sacramentaliter de singulis peccatis, dum ipsi exponebantur. Praeterea et Confessario et poenitenti onus intolerabile secus imponeretur. — S. Lig. n. 502.

327. — *QUAER. 6° An teneatur poenitens totam relevere confessionem, si animadvertat, Confessarium ob somnum peccata aliqua non percepisse, et nesciat qualia?*

Resp. Affirm., si confessio fuerit brevis, quia prudenter dubitare potest de singulis, an a Confessario intellecta fuerint, neene: secus autem si proluxa fuerit confessio, et pauca tantum non percepta videantur: quia tunc prudenter praesumere potest, quod unumquodque fuerit intellectum; nec verisimile apparet, Christum integritatis praeceptum cum tanto onere imposuisse: si tamen dubium circa unum vel alterum peccatum solummodo versaretur, repetendum illud foret. — S. Lig. n. 499.

328. **Resolves.** — 1° Confessarius excipiens confessionem rustici, qui praeteritis annis male confessus est, suo muneri satisfaciet interrogando de ultimo tantum anno, si ob uniformem rationem vitae possit simul de praecedentibus annis iudicium efformare. Idem dicendum, si audita unius anni confessione detegat Confessarius praeteritarum confessionum defectum, et ex hac ultima confessione sufficientem praeteritorum peccatorum notitiam habeat; attamen requiritur, ut poenitens generali modo de aliis annis se accuset. — S. Lig. n. 504.

memoriam confusam, undecumque processerit defectus confessionis prioris... Idem usus apparet, quando aliquis extra confessionem narravit sacerdoti amico consilii petendi gratia aliqua peccata, et postea confitetur eidem accusans se breviter de iis omnibus, quae extra confessionem dixerat: quo etiam casu non adest nunc in sacerdote tam exacta et distincta notitia, qualis esset, si nunc se distincte poenitens accusaret: et quidem prior illa narratio non fuerat ullo modo sacramentalis, nec accusatio facta iudici, sed narratio facta amico. Fatendum est ergo, confessionem etiam non

sacramentalem priorem perseverantem in memoria non omnino distincta posse aliquo modo fieri sacramentalem per accusationem subsequentem taliter ut possit ad sacramentum deservire. Non quod illa prior narratio vere fiat accusatio sacramentalis, sed quatenus posterior accusatio relata ad memoriam, quam habet Confessarius de illis peccatis prius distincte auditis, sit sufficiens notitia, qualis in Confessario desideratur. Ita ex communi sententia Lugo, qui deinde aliter opinantium dubia apte dissolvit. Cf. in Op. Mor. Th. V. 5. tr. de Poenit. nn. 469. seq.

2° Si quis confessus fuerit Sacerdoti iurisdictione carenti, tenebitur confessionem iterare, si postea defectum detegat (6).

3° Si Confessarius peccatum grave tanquam grave non agnoverit, vel mortale iudicaverit esse veniale, non ideo est obligatio illud repetendi, modo poenitens factum recte et fideliter exposuerit; quia ad valorem Sacramenti, et ad directam peccati remissionem non est necessarium, ut Confessarius iudicet hoc esse mortale; imo id saepe discernere non potest. S. Lig. n. 500., *et alii communiter.*

4° Poenitens qui timet, ne diu invalide confessus sit, nihil repetere tenetur, praesertim si timoratae sit conscientiae (7) solitusque fuerit diligentiam sufficientem (8) in confessionibus adhibere. Ratio, quia praesumptio stat pro confessionum valore: secus, si stet contra poenitentem praesumptio tam gravis, ut morali certitudini aequipolleat.

APPENDIX II.

DE CONFESIONE GENERALI

Confessio generalis est repetitio plurium confessionum. Potest esse repetitio confessionum totius vitae, vel alicuius temporis, v. gr. unius anni, a ut plurium annorum. Breviter dicendum 1° de necessitate vel opportunitate confessionis generalis; 2° de methodo eam peragendi.

I. *De necessitate vel opportunitate confessionis generalis.*

Confessio generalis potest esse vel necessaria, vel utilis tantum, vel inutilis, aut etiam nociva. Hinc statuendae sunt sequentes regulae.

329. — 1^a *Regula.* Censenda est *necessaria* confessio generalis, quoties praecedentes confessiones moraliter certo invalidae aut sacrilegae fuerunt vel ex parte poenitentis ob defectum contritionis aut integritatis, vel ex parte Confessarii iurisdictione carentis; in caeteris autem casibus nunquam praecipitur. Ratio utriusque patet ex dictis supra de confessionis iteratione.

(6) Intellige, si alteri sacerdoti confiteatur; nam si cum eodem sacerdote, qui v. gr. a confessionibus audiendis suspensus prius fuerit, confessio peragenda sit, valent principia superius statuta.

(7) Sive timoratae, sive minus timoratae conscientiae sit poenitens, rata manere debet regula *principii IV*, neminem obligandum ad repetendas confessiones, nisi

de harum invaliditate certitudo moralis suppetat. Praemissa distinctio confert aliquo modo ad iudicium quodpiam, seu ad coniecturas; sed coniecturae non pariunt certitudinem.

(8) Sufficienciam hanc non excludit levis negligentia, quae venialem culpam non excedat, ut sup. (n. 320. res. I.) dictum est.

II^a *Regula*. Suaderi potest, quando licet de invaliditate confessionum praecedentium non constet, grave tamen de hoc dubium haberi potest (1).

III^a *Regula*. Permittenda est, aut etiam *prudenter* suadenda confessio generalis, etsi non necessaria, quando spectatis circumstantiis poenitens *notabilem* fructum spiritualem ex ea percipiturus est, v. gr. ratione humilitatis, devotionis, fervoris, cognitionis sui ipsius, manifestationis conscientiae ad perfectiorem directionem, aut maiorem animae puritatem, ad auxilia divina efficacius obtinenda, etc. (2); quia Confessarius ex charitate maius bonum spirituale poenitentis, quando facile potest, promovere debet.

IV^a *Regula*. Prohibenda est in caeteris casibus ut *inutilis*, et etiam *nociva*, quando prudenter pertimescenda sunt alia praeter iacturam temporis incommoda, scilicet scrupuli, anxietates, conscientiae perturbatio, etc.; si enim tantum onus pro Confessario et poenitente non est suscipiendum sine spe notabilis fructus, *a fortiori* cum timore notabilis damni.

330. *Resolves*. — 1° Facile permittenda, imo suadenda est confessio generalis in praecipuis vitae christianae epochis, nempe ante primam Communionem, ante electionem aut susceptionem status vitae particularis, v. gr. ante Sacerdotium, Professionem religiosam, aut etiam ante matrimonium; item quando quis statuit vitam perfectiorem ducere.

2° Praeter confessionem tempore primae Communionis peractam facile, generatim loquendo, permittenda est alia generalis confessio totius vitae; sed difficillime altera concedenda esset, quando prior sat accurate, bona fide et bona voluntate facta est, nisi forte in iuvenili aetate, v. gr. ante 20 annos peracta fuerit. Hinc poenitentes, qui petunt a Confessario licentiam confessionem generalem peragendi, interrogandi sunt, qua de causa id postulent, an alias iam confessi fuerint generaliter, a quo tempore, et quoties; et ex responsis iudicabit Confessarius, utrum expediat haec confessio, necne.

3° Facile permittenda est personis devotis confessio generalis partialis, nempe unius anni, seu a tempore ultimae confessionis generalis, iuxta morem servatum apud plerasque familias religiosas. Item permitti

(1) Finis huius consilii non est, ut saluti aeternae prospiciatur, sed ut eximantur anxietates, quae animarum paci sunt inimicae, vigorem in honorum operum exercitio minuunt, et praesertim in mortis articulo importunas angustias afferunt.

(2) Praecipuos fructus praeclare expressos habes in tertia meditatione primae

hebdomadae Exercitiorum S. Ignatii, scilicet 1° ut intimam criminum nostrorum cognitionem ac detestationem sentiamus; 2° ut antea vitae ordinem perversum agnoscentes atque abhorrentes emendationi nostrae studeamus; 3° ut inspectis inimicorum nostrorum pravitate ac fraudibus, ab iis caveamus.

aliquando potest poenitentibus piis, ut repetant summarie paucis verbis praecipua vitae suae peccata: attende tamen ad varias personarum circumstantias.

4° Potissimum vero cavere debent Confessarii, ne facilius poenitentes ad confessionem generalem compellant; et summopere sunt reprehendendi, qui ab omnibus novis poenitentibus hanc exigunt praetextu necessitatis, vel ratione directionis, etc. (3).

5° Non est permittenda confessio generalis etiam in dubio de validitate praecedentium confessionum, ubi ex illa metuenda sunt incommoda notabilia, ratione scrupulorum, perturbationis conscientiae, etc., quia ob dubiam obligationem subeunda non sunt gravia ac certa incommoda.

6° Nunquam permittenda est confessio generalis scrupulosis aut meticulosis; quia si una permittatur, hac finita, statim aliam facere volent, et post secundam, etiam tertiam suscipere importunis precibus petent cum summo animae detrimento, etc. Constat enim experientia, confessionem generalem multo plures scrupulos generare, quam destruere.

II. De modo peragendi confessionem generalem.

Multiplici modo fieri potest confessio generalis; sed magis expediet, generatim loquendo, si fiat iuxta sequentes regulas.

331. — I^a *Regula*. *Ante confessionem*: satagere debet Confessarius, explicitum cognoscere statum poenitentis, et varias circumstantias, ex quibus potest dirigi ad prudenter et fructuose interrogandum. Hinc

1° Examine utrum agendum sit de confessione necessaria, necne; si enim necessaria sit, multo maiori diligentia et cura poenitens audiendus, interrogandus et adiuvandus erit. Si vero necessaria non est, prorsus moneri debet poenitens, 1° huiusmodi diligentiam non requiri, imo liberum ipsi esse peccata, quae velit, reticere; 2° nec sollicitum dein esse debere, quod ex oblivione plura seu pauciora omiserit (4).

2° Inquirat prudenter de conditione poenitentis, de eius aetate, oc-

(3) Plane inopes criterii se produnt istiusmodi Confessarii, dum omnibus, qui malo fato ad eos accedunt, indiscriminatim confessionem generalem indicunt; neque intelligunt, exinde poenitentium conscientiam gravissime interdum perturbari, eisdemque non raro praebere scandalum, perinde quasi Confessarii, sacro ministerio abutentes, cum gravi poenitentium onere

ac molestia narrationem totius vitae sine causa exquirant, ut curiositati suae satisfaciant.

(4) Nisi duo haec poenitens firmiter persuasa habeat, praestat omittere confessionem generalem, quae profecto nullum fructum pareret, et anxietatum contra iugis scatebra foret.

cupationibus vel officiis, de eius familia: nempe an habeat adhuc parentes, fratres aut sorores? et an cum ipsis versetur, aut diu versatus sit? etc.

3° Interroget a quo tempore sit confessus poenitens? an absolutus? an hic et nunc aliqua prava consuetudine, aut pravo animi affectu sit irretitus, an frequenter ad Sacramenta accesserit? an pie confessus vel sacrilege? an peccata celaverit aliquando? quo tempore? quamdiu? an ea postea confessus fuerit, aut confessiones sacrilegas iteraverit?

Praeviae istae notiones plurimum Confessario inservient: eas autem interrogationes magis vel minus urgebit pro qualitate contentis, et indole responsionum.

II^a Regula. Quoad ordinem confessionis: accusatio et interrogationes in ipsa confessione certo ordine fiant oportet, ne omnia misceantur cum perturbatione contentis et periculo defectus integritatis, etc. Via autem brevior et facilius est, si fiat declaratio peccatorum secundum ordinem mandatorum Dei, Ecclesiae, et specialium obligationum pro statu cuiusque proprio.

III^a Regula. Quoad modum confessionis: si poenitens sit satis instructus, benigne eum inducat Confessarius ad peccata sua exponenda iuxta praefatum ordinem, promittens se illum adiuturum, et quoties opus fuerit, interrogaturum ut omnia recte perficiantur. — Si autem poenitens sit rudis, fere totum onus confessionis in se assumat Confessarius, interroget per ordinem de omnibus, quae committere solent poenitentes parisi conditionis, et post singula peccata inquiret a poenitente, an aliquid addendum noverit. Antequam autem interrogationes incipiat, sedulo contentem admoneat, nihil sibi pertimescendum esse quoad difficultatem peccata detegendi: *Sis quietus et bono animo, inquiet, ego tuam peragam confessionem; novi sane omnia peccata quae patrare potuisti: ego tibi ea omnia detegam, tuum solum erit clare et sincere interrogationibus meis respondere, et de peccatis verum dolorem concipere.* — Sic SALVATORI, Instructio practica pro neo-confessariis (5).

(5) Innuitur opusculum plane egregium, cui titulus: *Istruzione pratica per i Confessori Novelli... Operetta utilissima ancora per i Catechisti di gente rozza, scritta dal Padre Filippo Maria Salvatori S. I. ecc.* Editum fuit Romae circa initia huius saeculi, et pluries deinde recusum, ac demum rursus Romae typis Monaldi an. 1848. In qua tamen postrema editione per unius voculae immutationem

(mendo fortasse typographico) corruptio, et quidem in re satis gravi, irrepsit sensibus Auctoris plane repugnans. Ubi enim hic (part. 2. §. 1. n. 6.) de peccatore scripserat: *Se è veramente pentito, e dia segni prudenti di questo suo pentimento, si deve assolvere, ecc.*; nova ista editio (pag. 143.) substituit: *Se è veramente pentito, e dia segni evidenti di questo suo pentimento ecc.* Plane abs re. Cum

APPENDIX III.

NORMA CONFSSIONIS GENERALIS

Per interrogationes instituendae.

332. — Prius dicat poenitens quae scit, nisi malit statim interrogari. Ante omnia interrogandus poenitens, an matrimonio iunctus sit, necne? — Deinde

I. *An nulla confessio sacrilega?* An aliquando quidpiam non audebas dicere? quoties? An in tali statu SS. Communionem suscepisti? an in tempore Paschali? (6) quoties? An culpabiliter non implevisti poenitentiam?

II. *Circa virtutes theologicas.* An interdum elicivisti actum Fidei, Spei et Charitatis? (7) An scis mysteria principalia scitu necessaria, scilicet

enim *evidentia* certitudini eam vim lucis superaddat, quae perstringens quodammodo oculos mentis assensum rapit; quinam, quaeso, e doctoribus, ut fas sibi putet poenitentem absolvere, id praerequirat? Imo quamnam, rogo, certitudinem, nedum *evidentiam*, materia ipsa admittit? Et mens quidem Auctoris, in hoc sententiae omnium communissimae sane consona, patebat ex iis, quae paulo post in eadem editione leguntur (pag. 150.): *Suppongo qui, che il penitente vi abbia dati tutti i segni, per i quali possiate formare un giudizio PRUDENTE, che egli dica davvero. In questo caso voi mancate ad un dovere di giustizia col differirgli l'assoluzione, perchè il penitente, subito che vi dà PRUDENTI argomenti di una vera conversione di cuore, ha uno stretto diritto ad essere assoluto.* Quae quidem suadent, illam textus corruptionem reipsa typographorum inscitiae esse adscribendam.

Illud etiam dolendum, quod Romana haec editio non iuxta Romanam tertiam editionem an. 1803., quae quibusdam gravis momenti additamentis ab Auctore ipso aucta fuerat neque iuxta Novariensem an. 1836., quae istam Romanam reprae-

sentabat, addebatque luculentam confirmationem ex Encyclica Leonis XII. 8. kal. Ian. 1826., sed iuxta venetam editionem an. 1803., procusa fuerit, quae additamentis hisce caret; quin et hanc venetam mancam exhibet, omissis scilicet testimoniis gravissimorum virorum qui opusculum sua auctoritate commendabant. Dolenda autem maxime est omissio paragraphorum, quae in secunda parte quartum et quintum locum tenent, atque praxim ab Auctore propositam Sanctorum doctrinis exemplisque, unanimi graviorum Doctorum consensu, et Catechismi Romani auctoritate confirmant. Optandum idcirco, ut si qua pretiosi huius opusculi nova editio sit adornanda (quod quidem difficultas reperiendi aliquod eiusdem exemplar suadere debet), (*) haec non e manco quopiam, sed ex integro ac perfecto codice exprimat.

(*) Hanc ipse Ballerini procuravit Romae 1872.

(6) Experientia docet, huius circumstantiae reatum communiter a fidelibus non adverti, sponte vero aperiri a poenitente, qui eum advertit.

(7) Dominicus Viva (ad Prop. 1. ex damn. ad Alexand. VII. n. 8.) ceu rem notissimam memorat, quod *nunquam fideles*

Deum esse, et remuneratorem esse boni et mali; mysteria SS. Trinitatis, Incarnationis et Mortis Iesu Christi? An forte negasti fidem? An dubitasti de aliqua veritate Religionis? vel eam negasti? An contra Religionem locutus es? An libros prohibitos legisti? vendidisti? commodasti?

An forte desperasti? Cur? (spem iniiciat Confessarius: quoniam bonus Deus, si te voluisset damnare, non te hodie...). An praesumpisti? (8).

An ex respectu humano (9) Dei et Ecclesiae praecepta neglexisti?

An proximo tuo dedisti scandalum, prava consilia aut exempla?

An occasiones peccandi quaesivisti?

III. *Circa praecepta Dei*: 1um Superstitio? divinatio? vana observantia? magia? idolatria? habitus nunquam vel vix orandi? (10).

2um Iuramentum? votum? blasphemia?

3um Laborare die Dominico vel festo? Omissio sacri vel mala auditio?

4um In parentes, herum, Pastorem inobedientia? Murmurationes? contumeliae? ictus? mortis apprecatio?

In filios, servos, aliosve subditos: educatio? instructio? cura salutis, occasiones peccati proximae? vigilantia circa officia religionis? scandalum? ira?

5um Damna proximo illata in corpore aut anima? odium? desideria vindictae? imprecatio? rixae? verbera? homicidium? duellum? abortus? abusus matrimonii? Sed interrogandum hic et de sequenti praecepto, parce, caute, caste.

6um et 9um Cogitationes? delectatio morosa? desideria? quae? cum qualibus personis? Verba? an verba inhonesta, iocos, cantilenas... protulisti, libenter audivisti? libros obscenos legisti? — Opera? tecum? tactibus? pollutionibus? visu? cum aliis? cum solutis? cum coniugatis? cum

se accusant de transgressione praeceptorum ad actus theologales obligantium, nec solent de hoc a Confessariis interrogari. Et huc faciunt illa Ioannis De Lugo (De Poenit. disp. 15. n. 55.): De hoc peccato omissionis poenitentiae debitae per totum annum sive per se ex praecepto virtutis poenitentiae, sive per accidens, non oportet interrogare poenitentem, nec eum etiam admonere in particulari... Et probari potest exemplo praecepti diligendi Dei, de quo etiam non interrogantur poenitentes in particulari, nec admonentur de illa obligatione illius praecepti aliquando implendi; tum quia

ex ipso discursu confessionis satis apparet, quomodo se habeat poenitens erga Deum; tum quia propter varietatem sententiarum non possumus illi imponere certam obligationem.

(8) Hoc praesumptionis peccatum in confessionibus rarissime occurrit. Non solet nempe adverti, si qua forte praesumptio aliquando adsit.

(9) Haec humani respectus circumstantia nihil affert, quod ad confessionem sacramentalem spectet, et ad metum quendam per se reduci potest.

(10) Alias (vol. I. n. 260.) animadvertsum fuit, orandi obligationem, quaenam et quanta sit, difficillime determinari posse.

cognatis? voto obstrictis? (11) eiusdem sexus? An hic et nunc adhuc in occasione proxima? Uxores possunt interrogari, utrum maritis fuerint obedientes in omnibus licitis?

7um et 10um Damnum? furtum? fraus? stipendium operariis debitum retentum, vel defraudatum, vel diminutum? Restitutio? furta minuta?

8um Mendacia perniciose? iudicia temeraria? (12) detractio? calumnia? (reparatio famae et ulterioris damni forte illati).

IV. *Circa praecepta Ecclesiae*: Ieiunium? abstinencia a carne diebus vetitis? — Confessio? Communio paschalis?

V. *Circa peccata capitalia*: Ebrietas? superbia? acedia? invidia? ira? avaritia?

VI. *Circa officia status*: Maritus, uxor; herus; magistratus civilis; advocatus; mercator (pondus et mensura).

N. B. In fine petat, numquid aliud adhuc eum anxium teneat.

CAPUT III.

DE SATISFACTIONE

Agendum 1° de impositione; 2° de impletione poenitentiae.

ARTICULUS I. — DE IMPOSITIONE POENITENTIAE

333. **Principia.** — I. Confessarius tenetur *poenitentiam* imponere cuilibet poenitenti, qui possit eam persolvere. Ratio elucet, 1° quia satisfactio est pars integralis Sacramenti Poenitentiae: Confessarius autem, ut minister Sacramenti, eius integritatem, etiam accidentalem, quantum in se est, procurare tenetur; secus non esset fidelis dispensator; 2° quia natura iudicii (1) et potestas iudicialis aliquam delictorum punitionem requirit. Constat etiam ex *Tridentino*, sess. 14. c. 8. — Vide S. Lig. n. 506.; *Hom. apost.* n. 47.

(11) Cum raro id contingat, et, si forte contigerit, sponte poenitens id aperiat, alioquin vero eiusmodi interrogatio admirationem forte, et aliquod quodammodo scandalum parere possit; huius circumstantiae inquisitio non videtur proponenda.

(12) Saepe subeunt iudicia, seu potius suspensiones; sed ad gravem culpam perraro pertingunt, ob inadvertentiam scilicet, ob iudicii imperfectionem, vel etiam quia rationes ita suspicandi aut iudicandi sunt eiusmodi, ut nec suspensiones nec iudicia dici temeraria possint (vid. vol. I. n. 465.).

(1) Haec ratio non satis firma videtur; quia *iudicium* completur etiam per sententiam, qua iudex decernat, poenam non esse imponendam. *Sicut in iudicio humano non manet iudicium imperfectum ex defectu punitionis, quando reus non iudicatur poena dignus; sic neque hoc iudicium et sacramentum manet imperfectum ex defectu punitionis et satisfactionis, quando poenitens non iudicatur dignus poena.* Ita Lugo, ubi perpendit vim argumenti a priori (*De Poenit.* disp. 25. n. 52.).